

Sygn. akt I CSK 427/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa Miasta W.

przeciwko Prywatnemu Zarządowi Mieszkaniami Spółce z o.o. w W.

przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 lutego 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 2.06.2006 r. ustalił nieistnienie umowy sprzedaży udziałów w spółce z o.o. „Gminna Gospodarka Komunalna O.” z siedzibą w W. zawartej w dniu 8.11.2002 r. pomiędzy W. a „Prywatnym Zarządzeniem Mieszkaniami” spółką z o.o. z siedzibą w W. W sprawie tej ustalono, co następuje:

W dniu 19 września 2002 r. Rada Gminy W. podjęła uchwałę Nr 1891/LXXXII/2002 w sprawie wyrażenia zgody na zbycie 100% udziałów w spółce „Gminna Gospodarka Komunalna O.” sp. z o.o. z siedzibą w W. [dalej: G.(...) sp. z o.o.] i na wystąpienie Gminy W. z powyższej spółki. W przedmiotowej uchwale wskazano jednocześnie, że sprzedaż do 85% udziałów nastąpi na rzecz inwestora wybranego w trybie rokowań, zaś pozostałe 15% miało zostać zbyte (nieodpłatnie) na rzecz uprawnionych pracowników.

Wykonanie uchwały powierzono Zarządowi Gminy W., udzielając mu także upoważnienia do udzielenia stosownego, dalszego pełnomocnictwa Zarządowi Dzielnicy O. Gminy W.

Uchwałą Nr (...)/02 z dnia 2 października 2002 r. Zarząd Gminy W. udzielił pełnomocnictwa Zarządowi Dzielnicy O. Gminy W. do dokonania zbycia wszystkich udziałów w G.(...) sp. z o.o., w tym do przeprowadzenia niezbędnych procedur wymaganych przepisami ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Wykonanie uchwały powierzono Zarządowi Dzielnicy O. i Gminy W.

W tym samym dniu Zarząd Gminy W. podjął również uchwałę Nr (...)/02 w sprawie ustalenia procedury i zasad rokowań przy zbywaniu udziałów i wystąpieniu Gminy ze spółki G.(...) sp. z o.o. Wykonanie uchwały powierzono Zarządowi Dzielnicy O. Gminy W.

W uchwale Nr (...)/02 z dnia 18 października 2002 r. Zarząd Gminy W. wskazał zastępcę burmistrza Gminy W. (Wojciecha Szymborskiego) oraz członka Zarządu Gminy W. (J. G.) jako osoby, które miały udzielić członkom Zarządu Dzielnicy O. Gminy W. (A. B., A. B., R. R.) pełnomocnictwa w formie aktu notarialnego do zawarcia umowy sprzedaży udziałów w G.(...) Sp. z o.o. nabywcy wyłonionemu w trybie rokowań, w tym do podejmowania wszystkich czynności, jakie okażą się niezbędne w sprawie.

W wyniku rokowań Zarząd Dzielnicy O. Gminy W. wybrał ofertę „Prywatnego Zarządu Mieszkaniami” sp. z o.o. z siedzibą w W. [dalej jako P.(...) sp. z o.o.].

W dniu 8 listopada 2002 r. W. reprezentowane przez Zarząd Dzielnicy O. w osobach A. B. (pełniącego obowiązki burmistrza), A. B. i R. R. (członków zarządu) zawarło z pozwaną spółką umowę sprzedaży, na podstawie której W., jedyny wspólnik G.(...) sp. z o.o., zbyło na rzecz P.(...) sp. z o.o. 8.402 udziały w G.(...) sp. z o.o. (84,9975% ogólnej liczby udziałów) za cenę 436.904,00 zł (52,00 zł za jeden udział).

Powyższa umowa zawarta została w formie pisemnej z notarialnie poświadczonymi podpisami osób, które ją podpisały.

W dniu 6 stycznia 2003 r. odbyło się Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników G.(...) sp. z o.o., na którym reprezentowane było 100% kapitału zakładowego spółki, podczas którego głosowana była m.in. uchwała w sprawie zmian w akcie założycielskim spółki G.(...) sp. z o.o.

Zarządzeniem Nr (...)/2003 z dnia 5 lutego 2003 r. Prezydent W. odmówił potwierdzenia ważności umowy sprzedaży udziałów w G.(...) sp. z o.o. zawartej w dniu 8 listopada 2002 r. Jednocześnie Prezydent W. udzielił pełnomocnictwa J. K. - pracownikowi Biura Nadzoru Właścicielskiego Urzędu W. do reprezentowania W. na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników G.(...) sp. z o.o. zwołanym na dzień 6 lutego 2003 r. i zobowiązał ją do złożenia notariuszowi i pełnomocnikowi G.(...) sp. z o.o. odpisów oświadczenia o odmowie potwierdzenia ważności umowy sprzedaży zawartej w dniu 8 listopada 2002 r. Ustalono, że na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników G.(...) sp. z o.o. w dniu 6 lutego 2003 r. pełnomocnik W. złożył oświadczenie Prezydenta W. stanowiące załącznik nr (...) do zarządzenia Nr (...)/2003 z dnia 5 lutego 2003 r. oraz oświadczył, że W. przysługuje 9.885 udziałów w kapitale zakładowym G.(...) sp. z o.o., tj. 100% i że w związku z tym odbędzie Zgromadzenie jako osoba reprezentująca jedynego wspólnika - W.

Przy zawieraniu spornej umowy powód reprezentowany był przez trzech pełnomocników - A. B., A. B. i R. R., członków Zarządu Dzielniczy O. Gminy W., jednak osoby te nie legitymowały się wymaganym przez przepisy o charakterze *iuris cogentis* pełnomocnictwem w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi. Brak jest też podstaw do przyjęcia, że w/w osoby zostały powołane do reprezentowania W. w akcie administracyjnym, bowiem żadna z tych osób w dacie zawarcia umowy nie była członkiem organu reprezentującego W.

Strona powodowa powołując się na treść art. 180 k.s.h. oraz art. 99 § 1 k.c. twierdziła, że pełnomocnictwo do zbycia udziałów G.(...) sp. z o.o. powinno zostać udzielone w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi lub w formie aktu notarialnego, jak to przewidywała uchwała Zarządu Gminy W. z dnia 18 października 2002 r.

Pełnomocnictwo w wyżej określonej formie nie zostało przedłożone przez Zarząd Dzielniczy O. Gminy W.

Sąd Okręgowy dokonując oceny prawnej tego stanu faktycznego podniósł, że powodowa strona W. ma interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy z dnia 8.11.2002 r., albowiem istnieje niepewność co do stanu prawnego. Wskazano, że

podstawą prawną do podjęcia uchwały przez Radę Gminy W. z dnia 19.04.2002 r. był art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. f i g ustawy o samorządzie gminnym (w brzmieniu sprzed 27.10.2002 r.), zaś zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 9 litera 9 tej ustawy sama czynność zbycia udziałów w spółce G.(...) spółka z o.o. należała do kompetencji Zarządu. Zarząd Gminy W. podjął dwie uchwały w tej sprawie z dnia 2.10.2002 r., w których udzielił pełnomocnictwa członkom Zarządu Dzielnicy O. To udzielone pełnomocnictwo nie może być jednak zakwalifikowane jako „upoważnienie”, o którym mowa w art. 46 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, lecz jako pełnomocnictwo oceniane na podstawie przepisów prawa cywilnego. Skoro zaś zgodnie z art. 180 k.s.h. umowa zbycia udziałów w spółce z o.o. wymaga formy pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi, to w tej formie musi być udzielone pełnomocnictwo. Takim pełnomocnikiem nie dysponowali członkowie Zarządu Dzielnicy O. Zawarta w dniu 8.11.2002 r. umowa zbycia udziałów w spółce dotknięta była więc bezskutecznością zawieszoną, a skoro jej potwierdzenie nie nastąpiło w formie wymaganej dla umowy, to umowa ta stała się definitywnie nieważna. W konsekwencji Sąd Okręgowy ustalił nieistnienie tej umowy.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 26.04.2007 r. dokonał zmiany zaskarżonego wyroku jedynie o tyle, że zamiast nieistnienia umowy ustalił jej nieważność. Podzielając ocenę prawną Sądu Okręgowego podniósł, że skoro z art. 103 § 1 k.c. wynika, że ważność umowy zależy od potwierdzenia przez osobę w imieniu której została zawarta, to brak potwierdzenia powoduje nieważność umowy. Błędnie więc Sąd Okręgowy ustalił nieistnienie umowy.

Pozwana Spółka wniosła od tego wyroku skargę kasacyjną zarzucając:

- nieważność postępowania z tego względu, że delegację sędziego Sądu Rejonowego, który przewodniczył składowi Sądu Okręgowego orzekającego w I instancji, nie udzielił Minister Sprawiedliwości;
- naruszenie art. 99 § 1, 103 § 1 i 63 § 2 k.c.

Wskazując na powyższe domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa względnie przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W pierwszej kolejności należy się odnieść do zarzutu nieważności postępowania. Wnoszący skargę kasacyjną podnoszą, iż w składzie orzekającym Sądu Okręgowego uczestniczył sędzia Sądu Rejonowego, którego delegacja nie została podpisana przez Ministra Sprawiedliwości. W tym przedmiocie wnoszący skargę powołuje

się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17.07.2007 r. III CZP 81/07, w której przyjęto, że uprawnienie do delegowania sędziego do pełnienia funkcji w innym sądzie przysługuje wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości i nie może być przenoszone na inne osoby. To stanowisko nie jest już aktualne. W uchwale Pełnego Składu Sądu Najwyższego z dnia 14.11.2007 r. BSA-4110/-5/07 mającej moc zasady prawnej przyjęto, że ustawowe uprawnienie Ministra Sprawiedliwości dla delegowania sędziego do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie, może być z jego upoważnienia, w zastępstwie, wykonywane przez podsekretarza stanu lub sekretarza stanu. W konsekwencji zarzut nieważności postępowania nie jest uzasadniony.

2. Niewątpliwie podstawowym zarzutem naruszenia prawa materialnego jest - z uwagi na okoliczności niniejszej sprawy - zarzut naruszenia art. 99 § 1 k.c., który, zdaniem wnoszącej skargę kasacyjną, nie powinien być zastosowany. Twierdzi się, że osoby, które zawarły umowę sprzedaży udziałów w dniu 8.11.2002 r. z Zarządu Dzielnicy O. były prawidłowo umocowane do reprezentowania Gminy W. na podstawie uchwały Zarządu tej Gminy z dnia 2.10.2002 r. oraz pośrednio na podstawie uchwały Rady Gminy W. z dnia 19.09.2002 r. Podejmując to zagadnienie należy przede wszystkim wskazać, że kluczowe znaczenie mają tu przepisy ustawy z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.). Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. f i g tej ustawy Rada Gminy W. podjęła w dniu 19.03.2002 r. uchwałę, w której wyraziła zgodę na zbycie 100% udziałów i wystąpienie ze spółki „Gminna Gospodarka Komunalna – O.”. Ta część uchwały w pełni odpowiada treści art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. f i g ustawy o samorządzie gminnym, biorąc pod uwagę fakt, że zgodnie z art. 15 ust. 2 tej ustawy rada gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Organem wykonawczym gminy był zarząd gminy, a obecnie wójt (art. 26 ust. 1). Oznacza to, że z mocy samej ustawy wykonanie tej uchwały w drodze dokonania odpowiedniej czynności prawnej (zawarcia umowy sprzedaży udziałów) należy do organu wykonawczego gminy, w konkretnej sprawie do ówczesnego Zarządu Gminy W., a obecnie Prezydenta W. Zbędne więc było stwierdzenie w § 3 uchwały Rady Gminy W., że wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Gminy W. Można to potraktować jedynie jako swoiste potwierdzenie ustawy odnośnie do przypisanej Zarządowi kompetencji. Tak samo należy ocenić postanowienie odnośnie do „prawa udzielania pełnomocnictwa Zarządowi Dzielnicy O. Gminy W.”. Realizując jednak postanowienia uchwały Rady Zarząd Gminy W. podjął dwie uchwały. Pierwszą – z powołaniem się na art. 30 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym – podjął w dniu 2.10.2007 r., w której udzielił

pełnomocnictwa Zarządowi Dzielnicy O. do dokonania zbycia wszystkich udziałów Gminy W. w spółce z o.o. „Gminna Gospodarka Komunalna O.”. Drugą uchwałę – z powołaniem się na art. 30 ust. 2 pkt 3 i 46 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym podjętą 18.10.2002 r., w której wskazał imiennie zastępcę burmistrza Gminy W. oraz członka zarządu tej Gminy do udzielenia wymienionym imiennie 3 członkom Zarządu Dzielnicy O. pełnomocnictwa w formie aktu notarialnego do zawarcia umowy sprzedaży udziałów spółki „Gminna Gospodarka Komunalna”. Treść obu tych uchwał nie pozostawia żadnych wątpliwości, że wolą Zarządu Gminy W. było:

- wskazanie 2 członków Zarządu, którzy na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym byli władni składać oświadczenia woli w imieniu gminy w sferze majątkowej, aby złożyli w imieniu Gminy oświadczenie woli o udzieleniu pełnomocnictwa szczególnego do zawarcia umowy sprzedaży udziałów;
- wskazanie imienne 3 członków Zarządu Dzielnicy O. jako osób, którym miało być udzielone pełnomocnictwo;
- określenie, że pełnomocnictwo ma być udzielone w formie aktu notarialnego.

Takie pełnomocnictwa nie zostały udzielone, zaś przy zawieraniu umowy zbycia udziałów w spółce w dniu 8.11.2002 r. trzech członków Zarządu Dzielnicy O. powołano się jedynie na uchwałę Zarządu Gminy W. z dnia 2.10.2002 r., w której (§ 1) zamieszczono sformułowanie „udziela się pełnomocnictwa Zarządowi Dzielnicy O. (...)”. Powołanie się na tak udzielone pełnomocnictwo nie może być skuteczne. Wynika to z następujących przyczyn:

Po pierwsze, organem kompetentnym do wykonania uchwały Rady był wyłącznie organ wykonawczy gminy, przy czym zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oświadczenie woli w imieniu gminy mogli złożyć dwaj członkowie Zarządu lub członek Zarządu i osoba upoważniona przez Zarząd. Udzielenie pełnomocnictwa jako czynność materialnoprawna wymagała oświadczenia woli przez osoby wyżej wskazane przy zachowaniu reguły, że pełnomocnictwo musi być udzielone w takiej formie, jakiej wymaga czynność prawna, która ma być zdziałana przez pełnomocnika.

Po drugie, tylko rada gminy może na podstawie art. 39 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym upoważnić organ wykonawczy jednostki pomocniczej oraz organy jednostek i podmiotów, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27.06.2001 r. II CKN 880/00, niepublik. oraz w postanowieniu z dnia 5.06.2003 r. II CKN 193/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 188).

Takiego upoważnienia nie ma zarząd (obecnie jednoosobowy organ wykonawczy gminy), które na zasadach wyżej uchwalonych mógł udzielić pełnomocnictwa konkretnej osobie lub osobom.

Po trzecie, nie można honorować pełnomocnictwa udzielonego bezimiennemu Zarządowi Dzielnicy O.

Należy przy tym zauważyć, że sam Zarząd Gminy W. dostrzegł te uchybienia przy formułowaniu uchwały z dnia 2.10.2002 r., w związku z czym podjął uchwałę z dnia 18.10.2002 r., której treść nie pozostawia żadnych wątpliwości, iż chodzi o udzielenie pełnomocnictwa na podstawie przepisów prawa cywilnego. Takiego zaś bezspornie nie udzielono i dlatego sądy orzekające zasadnie przyjęły, że zaszła bezskuteczność zawieszona czynności prawnej.

3. Zgodnie z art. 180 k.s.h., zbycie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga formy pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi. Jako forma ad solemnitatem obowiązuje ona pod rygorem nieważności. Oznacza to, że jeśli dla ważności czynności prawnej potrzebna jest forma szczególna, to potwierdzenie przez osobę w imieniu której została zawarta, powinno nastąpić w tej samej formie. Nie jest więc uzasadnione odwoływanie się do art. 60 k.c. w okolicznościach niniejszej sprawy.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.